

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce
JAKO KAŽDÝ DRUHÝ DEN

HOVORY

BcA. Klára Macourková

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Intermedia

Diplomová práce

JAKO KAŽDÝ DRUHÝ DEN

HOVORY

BcA. Klára Macourková

Vedoucí práce: Doc. akad. mal. Vladimír Merta
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017

.....

podpis autora

Poděkování

Ráda bych poděkovala panu doc. akad. mal. Vladimírovi Mertovi za úžasné vedení v průběhu mého navazujícího studia. Jeho rady mi pomohli úspěšně zvládnout různá výtvarná řešení a ukázal mi cestu jak dílu vtisknout mojí duši. Je úžasné, že dokáže vychovávat mladé výtvarníky s vážností i humorem, aniž by přitom ovlivnil jejich rukopis. Byly to úžasné tři roky. Děkuji.

OBSAH

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1
2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY.....	3
3 CÍL PRÁCE.....	5
4 PROCES PŘÍPRAVY.....	6
5 PROCES TVORBY.....	7
6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA.....	9
7 POPIS DÍLA.....	10
8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	11
9 SILNÉ STRÁNKY.....	13
10 SLABÉ STRÁNKY.....	14
11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	15
A) Knižní a periodická literatura.....	15
B) Internetové zdroje.....	15
12 RESUMÉ	16
13 SEZNAM PŘÍLOH	18

1 MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Po ukončení bakalářského studia na Knize a tvarování papíru jsem přemýšlela kam směřovat svůj další vývoj. Rozhodovala jsem se mezi Ilustrací a Intermedií. Ilustrace by možná byla logičtější volbou, ale táhlo mě to spíš k experimentování a nakonec zvítězil obor Intermediální tvorby, pod záštitou pana doc. akad. mal. Vladimíra Merty.

Již má bakalářská práce byla kombinací intermediálních disciplín a knihařských postupů. Vytvořila jsem papírové objekty¹ doplněné o dvě knihy^{2 3}.

Svou práci jsem chtěla zaměřit i na jiná media, než je kniha, nicméně jsem zjistila, že tento obor se mi dostal pod kůži, a tak velice často pracuji právě s knihou. Podrobuji ji různým materiálům a přístupům.

Tímto způsobem vznikla i práce Pomník knihám⁴, je to knížka odlitá z transparentní pryskyřice se zvýrazněnou poslední tečkou, která představuje poslední tečku na konci příběhu. Symbolizuje degradaci literatury v dnešní době.

Souběžně s experimentováním s knihou a jinými médii vznikala i jinak zaměřená díla. Má práce v tomto ateliéru se dá rozdělit do dvou směrů, a to intimní a sociální roviny.

Vznikla tak série velice osobních objektů zobrazujících lidskou auru⁵ nebo sochařské znázornění lunárního cyklu v kameni a pryskyřici⁶.

¹ Foto viz. příloha č. 1

² Foto viz. příloha č. 2

³ Foto viz. příloha č. 3

⁴ Foto viz. příloha č. 4

⁵ Foto viz. příloha č. 5

V rovině sociální se zaměřuji na chování společnosti v kontextu novodobých medií a na palčivá globální témata.

Instalovala jsem personifikované skryté kamery na rušných městských místech (např. u Andělíčka) a sledovala reakce lidí, kteří si buď všimli, že jsou natáčeni nebo ne. Kladla jsem si otázku, jestli je naše soukromí opravdu soukromé.

V rámci svého Erasmus pobytu v Košicích jsem natočila artový dokument o Dumpster divingu. V noci jsem na kole jezdila k různým obchodním domům a z popelnic vybírala jídlo, které nebylo zkažené ani nijak znehodnocené, tento akt jsem zároveň i natáčela⁷. Z potravin jsem připravila pohoštění a to pak podávala komisi a studentům během prezentace filmu⁸.

Dokument i hostina měla upozornit na plýtvání jídlem. Film byl promítán po mém návratu do Čech v pražské 123 gallery v rámci výstavy Expedice spolu s díly Pavla Strnada a Michaely Barochové.

A konečně úroveň sociální tematiky a mé knihařské průpravy završuji ve své diplomové práci – Hovory.

⁶ Foto viz. příloha č. 6

⁷ Foto viz. příloha č. 7

⁸ Foto viz. příloha č. 8

2 TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY

Z hlediska sociální tematiky mě baví podoba všednosti a rutiny. Vyzdvihuji věci obyčejné a snažím se je přetvořit v umělecké dílo, přitom chci zachovat jejich autenticitu.

Přemýšlela jsem, jaké médium je pro nás natolik rozšířené, že si už neuvědomujeme samotný aspekt jeho užívání a napadlo mě telefonování, které je nedílnou součástí našich životů a my jsme obklopeni přítomností mobilních technologií.

Vynález telefonu byla úplná senzace a jeho užití raritou⁹. Ať už za prvenstvím vynálezu stojí Alexander Graham Bell, Antonio Meucci nebo Philip Reis, jedna z prvních vět přenesená telefonicky zněla: „Kůň nežere okurkový salát.“

„To už dávno vím, vy hňupe.“ ozvalo se nazpět.

Přesto při postupném zavádění telefonu se používal jen k velmi výjimečným hovorům, byla to vzácná a nákladná záležitost. Z toho důvodu se volající zaměřoval na stručné a jasné zprávy.

V 21. století je telefonování už běžnou součástí našich životů a mluvit s někým po telefonu, už není nic neobvyklého. Díky tomuto faktu, ale prošel vývojem i jazyk a obsah našich zpráv.

V běžném shonu si neuvědomujeme, že když telefonujeme, hovor se nepřenáší přímo volanému, ale zašifrovaná informace letí na oběžnou dráhu k nejbližší stanici, od té možná k další stanici, dokud se nedostane do blízkosti zařízení volaného a až tehdy putuje zpátky na zem k našim uším. Naše zpráva urazí úctyhodný kus

⁹ Foto viz. příloha č. 9

cesty, podívá se do vesmíru, doletí k osobě, se kterou mluvíme, a dotyčný člověk si vyslechne např. „Tak jo hele, hm.“

Na tento fenomén se snažím upozornit svojí poněkud humornou a poněkud odstrašující knihou „Jako každý druhý den – Hovory“, ve které shrnuji nejrůznější slovní prohřešky. Myslím, že při tomhle čtení by se mnozí rétoři obraceli v hrobě.

V knize jsou doslovně přepsány telefonáty, které byly uskutečněny s mojí rodinou, přáteli a partnerem, a poskytují tak obraz toho, jakým způsobem hovoříme. Nutno podotknout, že okruh mně blízkých lidí, považuji za inteligentní jedince, kteří mají slovní projev naprosto v pořádku. K jeho poškození docházelo pouze prostřednictvím mobilu.

3 CÍL PRÁCE

Cílem práce bylo zpracování sociálního jevu, v mém případě degradace mluveného projevu vlivem telefonování.

Mým úmyslem je své okolí pobavit a pokusit se vyvolat úvahy o smyslu a obsahu telefonátu.

Z jakého důvodu si voláme? Co se snažíme říct? Jak velká část z provolané stopáže je pouhá vata, odmlky a blábolení?

A hlavně uvědomění si, že před telefonním hovorem čelíme různým psychologickým aspektům způsobeným nepřítomností toho druhého.

Např. voláme neznámé osobě – pociťujeme strach. Voláme někomu, komu volat nechceme – v telefonátu se projeví nezájem, atd. Chtěla jsem vysledovat tyto jevy, ať už ze strany volajícího nebo volaného a shrnout je v souborné práci.

Během tvorby jsem prožívala různé pocity, ať už to byl smích, nevěřícnost, zděšení, dokonce i chvilkovou nenávisť sama k sobě a ke svým přátelům. S nadsázkou doufám, že podobné pocity zažije i samotný čtenář, protože není opravdovějšího účinku, než když si divák dílo sám prožije.

4 PROCES PŘÍPRAVY

Při prvotních konzultacích jsem si nebyla jistá jakou oblast ze všedních záležitostí zvolit. Načež mi jednou zavolala kamarádka a kvalita hovoru nebyla ideální, signál vypadal, věty byly trhané a ztrácely smysl.

Napadlo mě, že by bylo zajímavé sledování ztracených slov a mezer, které vznikají při špatném signálu. Chtěla jsem zmapovat torza informací, které zůstaly z poškozené stopy, a jestli tyto hovory nadále mají smysl, či ne. Zároveň jsem chtěla od druhých stran získat chybějící slova.

Půjčila jsem si diktafon, který jsem nosila při sobě a zaznamenávala na něj příchozí i odchozí telefonáty. Postupně jsem si takto vytvořila rozsáhlou databázi různých hovorů.

Ty jsem pak protřídila a dál zpracovávala.

V průběhu práce jsem od prvotní idey musela upustit. V dnešní době je pokrytí sítě tak dobré, že se tyto ruchy stávají velmi vzácně, a když už není signál dobrý, hovor jednoduše vypadne. Nicméně během poslechu záznamů mě překvapilo, jakým způsobem komunikuji s lidmi a oni se mnou po telefonu.

Všimla jsem si velice zřejmého úpadku mluveného projevu a začala jsem sledovat tento fenomén.

5 PROCES TVORBY

Zaznamenané hovory jsem přepsala a zjistila, že v psané podobě mají ještě absurdnější podobu.

Texty jsem nejprve přepisovala na stroji, protože mi to evokovalo úřední zápisy ze 70. let. Po úvaze a konzultaci s doc. akad. mal. Vladimírem Mertou jsem dospěla k závěru, že tato forma je sice efektní, ale spíše dekorativní, vzhledem k tomu že sleduji tendence v 21. století.

Rozhodla jsem se, pro sazbu pomocí digitálních technologií. Chtěla jsem udržet jednoduchý až strohý vizuální jazyk, protože přílišnou zdobností by forma přehlušila obsah.

Hovory, které jsem nadále střídala, jsem protřídila. Vymazala jsem záznamy, které by mohly poškozovat druhé osoby, či hrubě zasáhnout do jejich soukromého života. Také jsem vynechala jejich příjmení, adresy a jakékoliv osobní údaje.

Zbylé záznamy jsem slovo od slova přepsala, vysázela a upravila do knižní podoby. Text jsem vyřadila do složek, abych jej mohla naskládat a následně sešít do bloku, který pak mohu zavěsit do pevné vazby.

Desky polepila obyčejným potahovým papírem s titulem knihy a hřbet je v běžném černém knihařském plátně.

Knížka sama o sobě je velmi nenápadná díky absenci jakéhokoliv obrazového doprovodu, ať už na deskách nebo uvnitř.

Záznamy samotné pro mě dostaly velmi osobní hodnotu. Jednak jsem si díky nim uvědomila, že někdy jednám s lidmi, které mám

ráda, způsobem, k jakému bych se osobně nikdy neuchýlila a naopak.

Během procesu vyvstala otázka osobní intimity a intimity lidí kolem nás. Každý má svůj vlastní bezpečný prostor a máme různé limity, kdy je nám příjemné a kdy ne, když je do něj zasahováno zvenčí. Díky konfrontaci s okolím vyvstaly problémy ohledně narušení soukromí druhých osob. Uvažuji, kdy je tento akt ještě přípustný, a kdy už přesahuje hranice ochrany soukromí druhého člověka.

Došla jsem k názoru, že použité hovory musí obsahovat lehkou osobní linku, aby obraz našeho chování zůstal autentický, ale hovory obsahující důvěrné informace jsem vyřadila.

6 TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA

První verze, byla zhotovena v koptské vazbě v měkkých deskách¹⁰ a text jsem psala na psacím stroji na obyčejný žlutý papír¹¹. Sešit byl vystaven na bílém podstavci a za ním byl ke stěně připevněn chytrý telefon se sluchátky. Díky tomu si návštěvník mohl poslechnout originální znění hovorů.

Druhá verze a hlavní část diplomové práce je svázaná klasickou vazbou na motouzy, papír jsem zvolila obyčejný, aby lépe odpovídal tématu, které zpracovávám. Obsah je sázen v programu Adobe InDesign a tištěn na digitální tiskárně.

Zvukovou stopáž, budu přehrávat skrytým reproduktorem.

Samotná stopáž je zčásti nahraná pomocí klasického kazetového diktafonu a následně digitalizovaná. Díky tomu mají takto nahrané stopy ručovou patinu, protože diktafon byl přiložen k telefonu, který jsem si držela u ucha.

Část druhá, je zaznamenána chytrým telefonem, který jsem si pořídila v průběhu práce a disponuje záznamem hovorů. Ty mají čistý zvuk bez rušivých elementů¹².

Záznamy jsem editovala ve freeware programu Audacity, díky kterému jsem vymazala hluché části nebo osobní údaje osob, s nimiž jsem hovořila.

¹⁰ Foto viz. příloha č. 10

¹¹ Foto viz. příloha č. 11

¹² Foto viz. příloha č. 12

7 POPIS DÍLA

Instalace je velice jednoduchá. Kniha o formátu cca A5^{13 14}, je umístěna na obyčejném bílém podstavci, uvnitř kterého je schovaný reproduktor a přehrává zvukovou smyčku hovorů pro dokreslení atmosféry.

Tvoří nenápadnou zvukovou kulisu, která má diváka přilákat, navnadit k interakci s knihou a následně udržet jeho pozornost. Čtenář si může porovnat znění zápisu se zvukovou stopou a získat pojem o emocionálním zabarvení, tónu hlasu, intonace a nálady telefonátu.

Podoba celého díla má být co nejobyčejnější, abych ještě více podtrhla téma „Jako každý druhý den“.

Samotný text knihy je strohý přepis bez zaznamenání smíchu nebo nálady dotyčného. V hovorech jsou ponechána veškerá parazitní slova, přeřeky, odmlky či koktání nebo opakování slov¹⁵.

Takto emocí zbavené přepisy mohou vyznít všelijak. Někdy z nich máme nepřátelský dojem, jindy zas působí opravdu komicky. Každopádně je na čtenářovi, jakým způsobem je interpretuje.

Díky tomu, že tento text je svázán v knize, divák očekává děj. Namísto toho se mu dostane porce těžce stravitelné telefonní poezie, která je z valné většiny tvořená zbytečnými situacemi a informacemi. Obsah je buď humorný, nebo způsobuje lehkou mozkovou bolest při čtení, či sebezpytné úvahy typu: „Tak opravdu mluvím, když telefonuju?“ Pravděpodobně ano.

¹³ Foto viz. příloha č. 13

¹⁴ Foto viz. příloha č. 14

¹⁵ Foto viz. příloha č. 15

8 PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Hovory přináší divákovi sebeuvědomění ztráty kontroly nad svým vlastním vyjadřováním. Mapuje změnu chování v situaci, při které mluvčí komunikuje s člověkem, jemuž nestojí tvář v tvář.

Stavím pozorovatele před otázku, zda se tento jev týká i jeho, a možná se po konfrontaci s touto prací pokusí sledovat své vlastní hovory.

Alespoň to je ideální scénář, v nejlepším případě bychom mohli omezit naše telefonování na smysluplné záležitosti a začít si uvědomovat, jestli neplýtváme svým, nebo cizím časem.

Snažím se každého postavit před úvahu. Nenabízím odpověď na otázku.

Z hlediska intermediální roviny se zabývám fenoménem kybernetické přítomnosti, kdy jsme úplně ztratili pojem o reálné vzdálenosti, protože je možné s někým komunikovat a zároveň od něj být vzdálen na tisíce kilometrů.

Je to pohodlí, které máme zprostředkované skrze moderní technologie. Ty jsou dnes všudypřítomné, ale otázkou zůstává, zda-li toto pohodlí opravdu zkvalitňuje náš život. Jestli tento typ komunikace je tak plnohodnotný, jak se zdá. Používáme telefony tak automaticky, že si ani neuvědomíme průběh a náplň vlastního konání.

Vytvořila jsem akt, který zasahuje do soukromí a tím pádem se dotýká každého z nás na velmi osobní rovině. Samozřejmě, že hovory byly nakonec zveřejněny se souhlasem osob, které v Hovorech vystupují.

Poukazuji tím na fakt, jak mocný osobní rozhovor mezi lidmi je. Dochází během něj k výměně nejen slov, ale i emocí, vlastních energií a takový hovor má potenciál nám úplně změnit náladu nebo názor na věc.

9 SILNÉ STRÁNKY

Myslím, že zvolená forma a výsledná podoba velmi dobře odpovídá obsahu, nebo alespoň reflektuje náladu zvoleného tématu.

Domnívám se, že se mi podařilo nastřádat a zpracovat kvalitní materiál, který je poplatný problému, na který se zaměřuji, a vizuální stránka práce neruší poselství, které se snažím zprostředkovat.

Rozsah je přiměřený času, který jsem nad prací strávila, nahráváním hovorů počínaje, vázáním finální knihy konče.

Doufám, že přesto, že se jedná o téma velice osobní a nese v sobě jev poněkud negativní, se mi podařilo zachovat lehce humornou povahu díla a nadhled.

10 SLABÉ STRÁNKY

Jako slabou stránku vnímám fakt, že jsem toto téma sledovala čistě ze zvědavosti. Zajímala by mne filosofická a vědecká stránka problému.

Jako možný kámen úrazu vnímám obyčejnost. Pracovala jsem s ní záměrně, abych se nedostala do sporu formy a obsahu, nicméně díky ní může dílo zůstat bez povšimnutí.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

A) Knižní a periodická literatura

1. MAC LUHAN, M. *Jak rozumět médiím: Extenze člověka*. 1. vyd. Praha: Odeon, 1991. ISBN 80-207-0296-2.

2. LÉVY, P. *Kyberkultura: zpráva pro Radu Evropy v rámci projektu "Nové technologie: kulturní spolupráce a komunikace"*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0109-5.

3. ŠTIKAR, J. *Obrazová komunikace*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7184-975-8.

4. LISTER, M., DOVEY, J., GIDDINGS, S., GRANT, I., KELLY, K. *New media: a critical introduction*. 2. vyd. New York: Routledge, 2009. ISBN 0-203-88482-5

5. Manovich, L. *The language of new media*. 1. vyd. The MIT press, 2001. ISBN 0-262-13374-1

B) Internetové zdroje

WIKIPEDIA, *History of the telephone*. Dostupné z:

<https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_telephone>

12 RESUMÉ

As a topic of my diploma thesis, I chose „As the every second day“ and the name of my work is Phone calls.

I was thinking about my work when one of my friends called me. The quality of this call was not good at all. The signal was bad and I could not hear some parts of the sentences or some words.

I decided it could be interesting to follow the lost words and meanings from the phone calls. Thus, I borrowed a voice recorder and I started to record my conversations.

However, I had to give up on this idea because nowadays, the mobile technologies are quite advanced. Therefore, those situations are really rare and when this happens, the phone call is usually not connected.

I thought about what I should do next and I listened to the records I made. I was surprised (and kind of frightened) when I noticed that in the conversations that I had, there is a really strong language degradation.

The language was full of word parasites, pauses and meaningless sentences. For the most part, I know the people who I talked with personally. Therefore, I know that they are intelligent and have good language skills as well. But somehow, the phone conversations between us were very bad.

Further, I rewrote all of my records word by word and I realized that it seems even more absurd in the written form.

I made a whole book which consists of the conversations with my family, friends and my partner. Each of them knows about this

project. Naturally, I respect their privacy and I deleted addresses, surnames and personal information.

The final shape of my work is an installation of the mentioned book on a simple white pedestal with hidden speakers which will play the original records of the phone calls.

The aim of this work is to give us an impuls to think about the way we talk to each other and if we waste our time or time of somebody else with meaningless phone calls.

I hope that even if it is a little bit negative, this project is still sort of satirical and humorous since some of these phone calls are funny and some may cause a light headache.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1

Bakalářská práce – papírový objekt

Příloha 2

Bakalářská práce – kniha v pevné vazbě

Příloha 3

Bakalářská práce – Kniha v koptské vazbě s ilustracemi

Příloha 4

Pomník knihám

Příloha 5

Aury

Příloha 6

Lunární cyklus v prostoru

Příloha 7

Záběr z filmu Expedice Dumpster diving

Příloha 8

Prezentace a raut k filmu Expedice Dumpster diving

Příloha 9

Podoba jednoho z prvních telefonů

Příloha 10

První verze knihy Hovory

Příloha 11

Podoba textu psaného na stroji

Příloha 12

Záznamová technika

Příloha 13

Finální podoba knihy Hovory

Příloha 14

Finální podoba knihy Hovory

Příloha 15
Ukázka přepisu

Příloha 1

Bakalářská práce – papírový objekt¹

¹ Foto vlastní

Příloha 2

Bakalářská práce – kniha v pevné vazbě²

² Foto vlastní

Příloha 3

Bakalářská práce – Kniha v koptské vazbě s ilustracemi³

³ Foto vlastní

Příloha 4

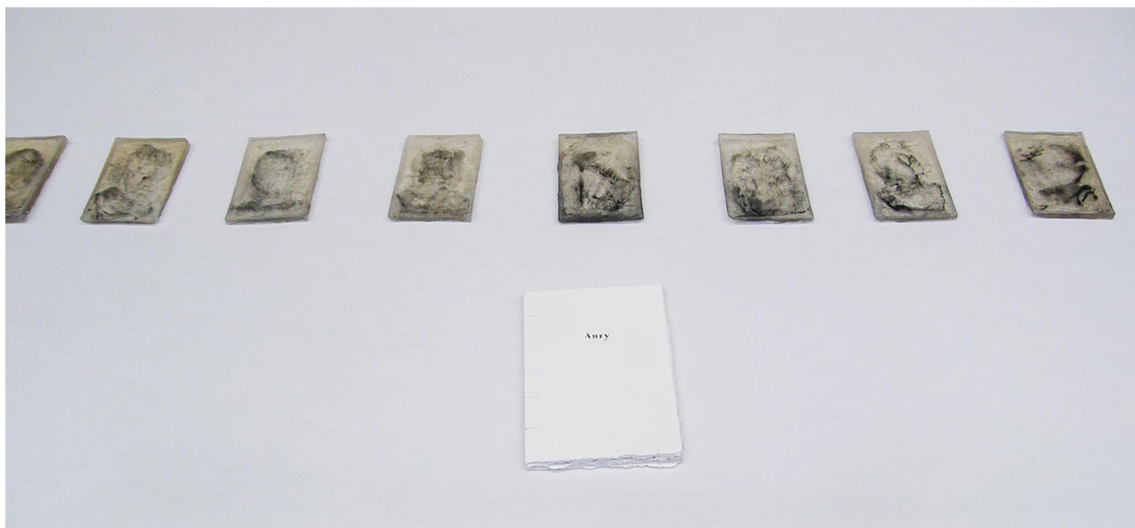
Pomník knihám⁴

⁴ Foto vlastní

Příloha 5

Aury⁵

⁵ Foto vlastní

Příloha 6

Lunární cyklus v prostoru⁶

⁶ Foto vlastní

Příloha 7

Záběr z filmu Expedice Dumpster diving⁷

⁷ Printscreen z filmu Expedice: Dumpster Diving

Příloha 8

Prezentace a raut k filmu Expedice Dumpster diving⁸

⁸ Foto vlastní

Příloha 9

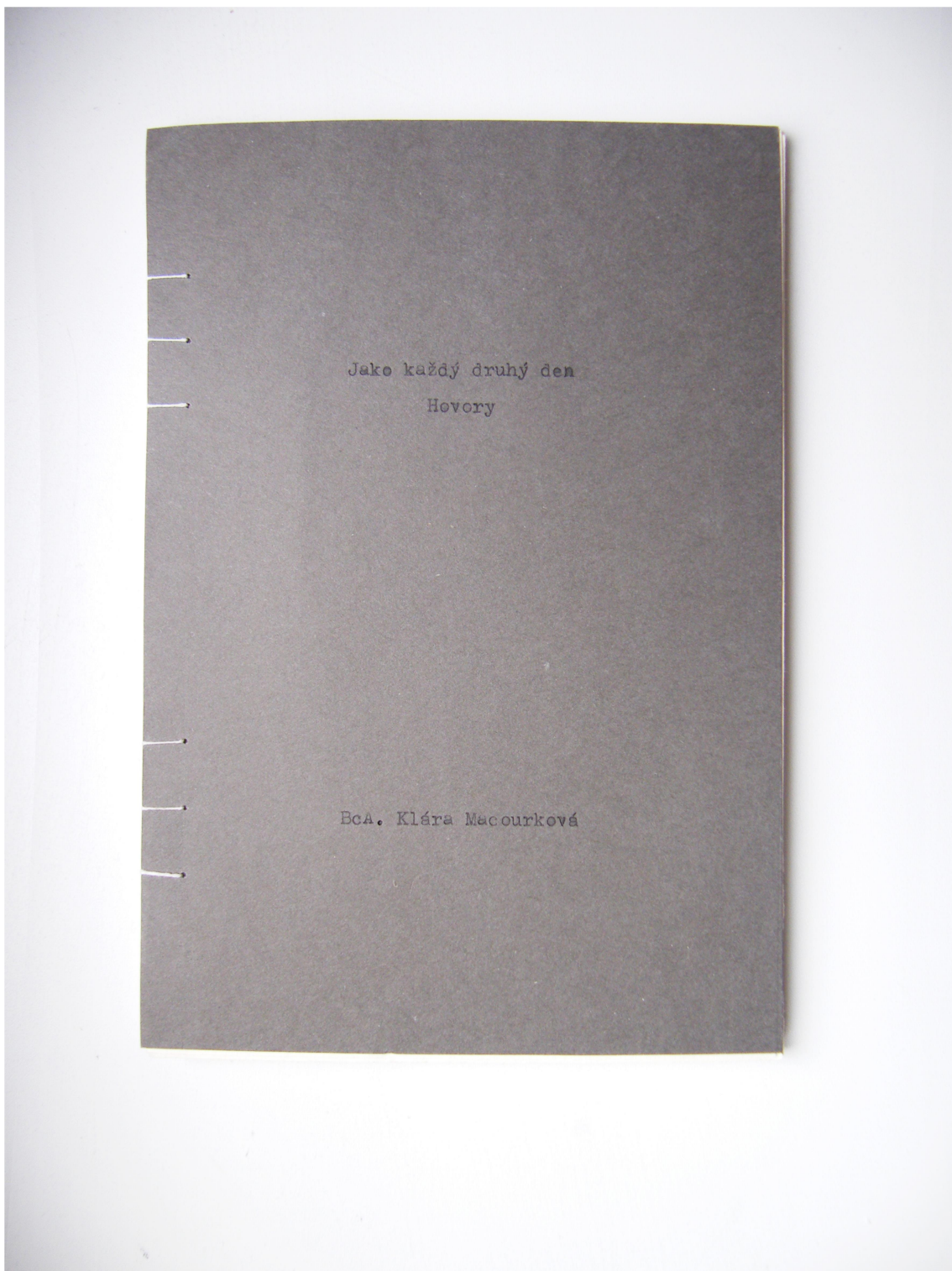
Podoba jednoho z prvních telefonů⁹

⁹ WIKIPEDIA, *History of the telephone*. Dostupné z:
<https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_the_telephone>

Příloha 10

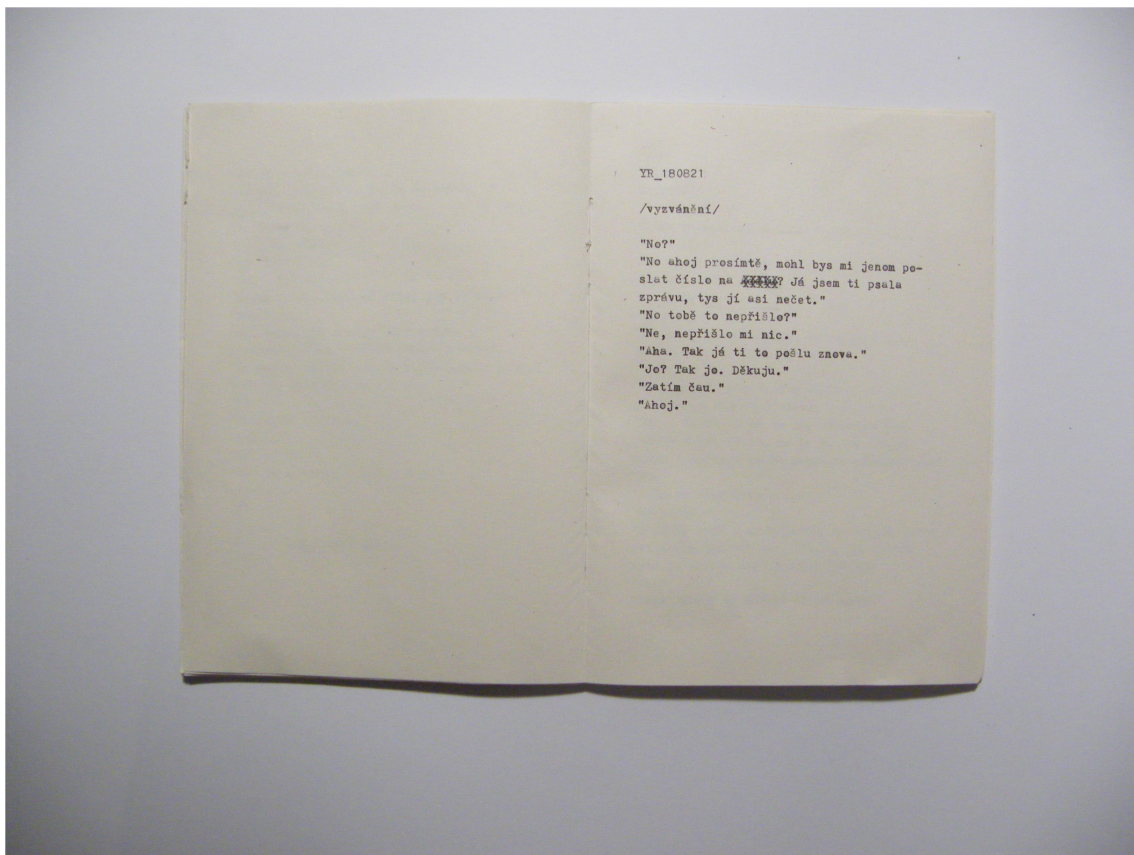
První verze knihy Hovory¹⁰

¹⁰ Foto vlastní

Příloha 11

Podoba textu psaného na stroji¹¹

¹¹ Foto vlastní

Příloha 12

Záznamová technika¹²

¹² Foto vlastní

Příloha 13

Finální podoba knihy Hovory¹³

¹³ Foto vlastní

Příloha 14

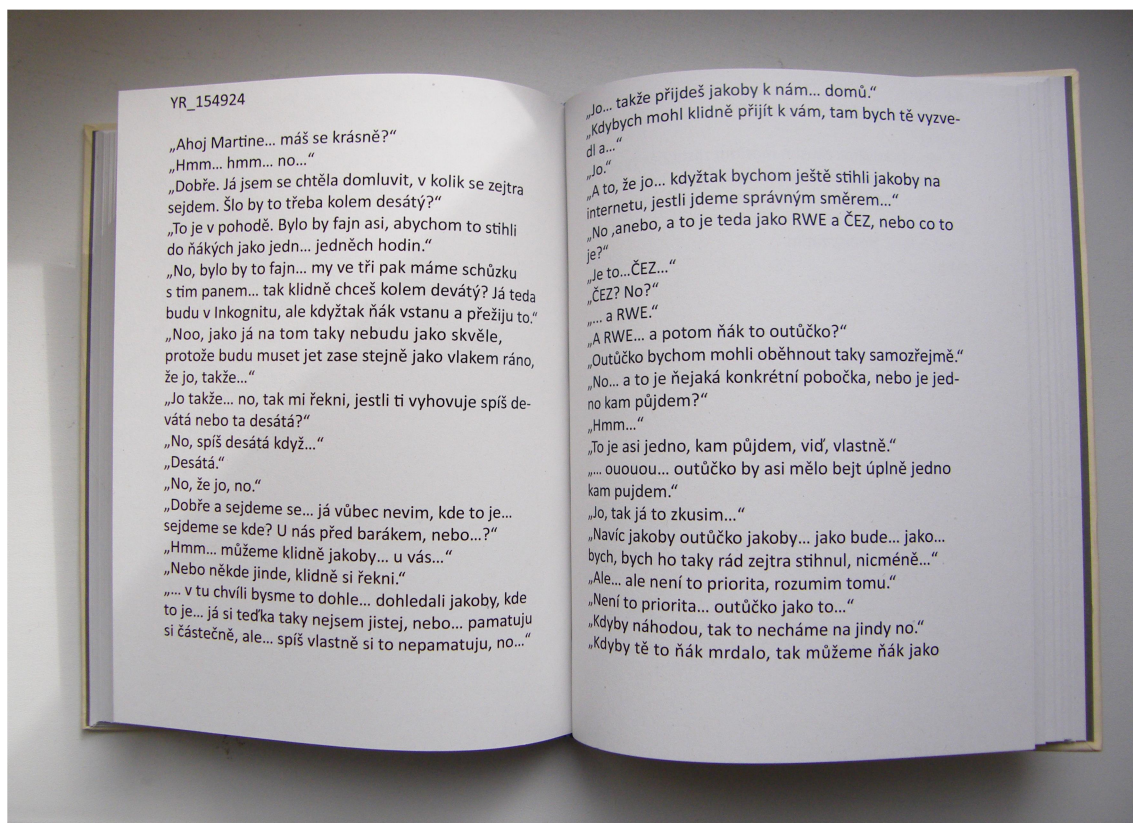
Finální podoba knihy Hovory¹⁴

¹⁴ Foto vlastní

Příloha 15

Ukázka přepisu¹⁵

¹⁵ Foto vlastní